

ДО ПИТАННЯ ПРО ВПЛИВ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ НА БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ*

Сергій Куровський,

здобувач Київського міжнародного університету

У статті розглядаються питання щодо комплексного характеру банківського законодавства, його впливу на формування банківського права як комплексної галузі права. Досліджуються положення теорії банківського права та норми банківського законодавства України у частині визначення особливостей регулювання банківської діяльності. Визначаються риси банківського законодавства та місце нормативно-правових актів Національного банку України у системі банківського законодавства. Досліджується значення судової практики у частині регулювання банківської діяльності.

Ключові слова: банківське законодавство, банківське право, Національний банк України, судова практика.

Фінансова енциклопедія визначає банківське законодавство як систему упорядкованих певним чином нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері банківської діяльності [1, с. 35 – 36]. Банківське законодавство слід розглядати як зовнішню форму банківського права, що відображає його внутрішню сутність, внутрішню структуру. Банківське законодавство також може розглядатися як вихідна складова джерел банківського права, під якими розуміють систему зовнішніх форм, що регулюють суспільні відносини у сфері створення та функціонування банківської системи, здійснення банківських операцій, а також організації та здійснення банківського регулювання й нагляду центральним банком, органами державної влади, банківськими установами та об'єднаннями в межах їхньої компетенції [2, с. 26].

На сьогоднішній день вже не виникає питань щодо розгляду банківського права як комплексної правової галузі. Адже на цій позиції стоїть більшість вітчизняних вчених, які займаються проблематикою банківського права. Для цього достатньо поди-

витися публікації останніх років професорів Латковської Т.А., Орлюк О.П., Селіванова А.А. та багатьох інших. Відповідно, банківське законодавство відображає структуру банківського права як комплексної галузі, й наділено усіма характеристиками, притаманними внутрішній структурі комплексної правової галузі. Заради справедливості слід зазначити, що зародження банківського законодавства як комплексної галузі законодавства передувало (що цілком логічно) сприйняттю банківського права як комплексної галузі права. На підтвердження комплексного характеру банківського законодавства свідчили роботи представників різних галузей права, зокрема, фінансового, цивільного, господарського, в роботах яких зачіпалися проблеми банківсько-правового регулювання ще у період наприкінці 90-х років ХХ століття та початку ХХІ століття. Підтвердження цьому будуть праці Ващенко Ю.О., Гетманцева Д.О., Карманова Є.В., Кротюка В.Л., Орлюк О.П., Пасічника В.В., Селіванова А.О., Селезньової О.М. та інших. У цих працях підкреслювався комплексний характер банківського

* Стаття друкується в авторській редакції

законодавства як законодавства, що поєднує у собі норми різних галузевих законодавств – публічних галузей (фінансове, адміністративне), приватних (цивільне), комплексних (господарське) тощо. Поєднання принципів та методів правового регулювання, закладених у різні галузі законодавства, що об'єднувалися єдиною сферою регулювання – а саме суспільними відносинами у сфері банківської діяльності – у кінцевому рахунку й створило підстави для зародження банківського права як комплексної правової галузі, яка поєднує у собі елементи публічно-правового та приватно-правового регулювання. Відповідним є й правовий інструментарій, що використовується у процесі регулювання банківських відносин.

Істотне місце у процесі регулювання банківських відносин посідає Національний банк України, адже саме в його діяльності уособлюються функції як регулятора банківської діяльності, нормотворця, так і наглядової інстанції. Відповідно, оцінка місця його актів у системі банківського законодавства, а також визначення впливу судової практики на здійснення банківської діяльності, мають не лише теоретичний, але й практичний інтерес. Саме ці напрями й обрано в якості мети даної наукової статті.

Аналіз монографічних джерел дозволяє говорити, що метою банківського законодавства виступає закріплення на належному рівні регулювання банківських правовідносин, які характеризуються, у свою чергу, цілою низкою специфічних ознак. До таких ознак відносять наявність специфічного виду діяльності, щодо якої виникають суспільні відносини – а саме банківської діяльності, спеціального суб'єкта – банківської установи, а також спеціального об'єкта – фінансових інструментів, з якими безпосередньо здійснюється банківська діяльність. Серед особливостей правового регулювання банківських відносин на-

зивають також наявність імперативного методу правового регулювання, який обумовлює відсутність вільного вибору у сторін щодо визначення форм правовідносин та правил їх реалізації [3, с. 29]. При цьому в юридичній літературі підкреслюють, що переважна більшість суспільних відносин, що регулюються нормами Закону України «Про банки і банківську діяльність», мають публічно-правовий характер (адміністративно-правовий, фінансово-правовий) та виникають під час заснування, реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації банківських установ [4, с. 458]. Такі правовідносини є специфічними через характерні риси та особливості правового статусу їх учасників, якими можуть бути Національний банк України, банки та їх об'єднання, філії та представництва іноземних банків, філії та представництва українських банків за кордоном, пов'язані з банком особи, власники істотної участі у банку [5, с. 47].

Зазвичай, до особливостей банківських відносин, які знаходять своє закріплення у нормах банківського законодавства, є те, що на банки покладено певні публічні функції у відносинах із клієнтами. До таких функцій можна віднести функції агентів валютного контролю, контролю за проведенням касових операцій тощо. Наявності таких особливостей наголошують не один десяток років [3, с. 21; 6, с. 30; 7, с. 36].

Так, серед властивостей банківського законодавства називають:

- 1) міжгалузевий характер законодавства, що регулює банківську діяльність;
- 2) комплексність банківського законодавства;
- 3) одночасна належність окремих актів банківського законодавства до інших галузей законодавства;
- 4) значна кількість нормативно-правових актів у сфері банківської діяльності, переважно підзаконних [1, с. 36; 8, с. 27].

Якщо дивитися на зазначені властивості, можна дійти висновку про наявність такої якості банківського законодавства як системність. Адже перелічені вище положення свідчать не лише про ієрархію актів банківського законодавства, але й про наявність загальних підходів до його побудови.

Так, на сферу функціонування банківських посередників здійснюють вплив положення загальних законів, зокрема, Цивільного та Господарського кодексів України, Податкового кодексу, законодавства у сфері підприємницької діяльності. Значна роль відведена й міжнародним стандартам та звичаям у сфері банківської діяльності. Такі стандарти запроваджувалися у національне законодавство ще із часів започаткування незалежної національної банківської системи України, адже остання входить до глобальних фінансових потоків, які мають регулюватися уніфікованими правилами. Значної ролі банківська уніфікація набула у зв'язку зі вступом України до СОТ у 2008 році. Актуальним це питання залишається й у зв'язку з необхідністю дотримання вимог, визначених Асоціацією України з Європейським Союзом, внаслідок чого має подовжитися імплементація норм європейського банківського законодавства.

Водночас основний вплив на цю сферу мають норми спеціального законодавства. Слід зауважити, що на відміну від стану законодавчого регулювання банківської діяльності початку двотисячних років, коли на цю сферу свій вплив розповсюджувало менше десяти спеціальних законів, нині зазначені відносини підпадають під регулювання цілої низки спеціальних законів, пов'язаних із функціонуванням фінансових посередників або здійсненням операцій з фінансовими інструментами. Зокрема, в якості прикладів можна назвати наступні закони України: «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 р. № 2121-III [9], «Про Національний банк України» від

20.05.1999 р. № 679-XIV [10], «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 5.04.2001 р. № 2346-III, «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III, «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV, «Про електронний цифровий підпис» від 5.06.2003 р. № 898-IV тощо. При цьому слід зауважити, що зазначені закони постійно перебувають у процесі змін, що свідчить з одного боку про нестабільність банківського законодавства, а з іншого – про оперативне реагування на якісні зміни, що відбуваються у сфері банківської діяльності з позицій її правового врегулювання.

У цьому сенсі слід підтримати позицію, яка висловлювалася у процесі дослідження доктринальних проблем українського права, згідно з якою визначається, що на банківське законодавство покладається завдання «більш або менш адекватно виразити внутрішню суть банківської системи, забезпечити її стабільність, і в той же час мати можливість достатньо гнучко реагувати на постійні зміни» [11, с. 631].

Особливості здійснення банківської діяльності, визначені банківським законодавством, мають враховуватися й при застосуванні норм іншого законодавства, наприклад, кримінального. Зокрема, у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25.04.2003 р. № 3 [12] підкреслювався взаємозв'язок між відсутністю спеціального дозволу (ліцензії) на здійснення банківської діяльності та настанням кримінальної відповідальності. Зокрема, відповідно до п. 7 згаданої постанови кримінальна відповідальність за діяльність та операції, зазначені в диспозиції ч. 2 ст. 202 КК України, настає за умови, що вони здійснюються без державної реєстрації або без спеціального дозволу (ліцензії)

чи з порушенням умов ліцензування, якщо внаслідок такої діяльності та операцій отримано дохід у великих розмірах. Відповідальність за цей злочин несуть службові особи суб'єкта господарської діяльності. Таку відповідальність можуть нести і громадяни-підприємці (наприклад, у випадках, коли особа здійснює відповідну діяльність чи операції без державної реєстрації). Таким чином, ВСУ вказує на специфіку банківської діяльності та необхідність дотримання умов, визначених банківським законодавством, щодо можливості її здійснення.

До банківських належать операції, перелік яких наведено у ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [9]. Банківська діяльність – це діяльність із залучення у вклади коштів у грошовому вираженні фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб, що може здійснюватися банками – юридичними особами, які мають виключне право на проведення таких операцій на підставі ліцензії Національного банку України. При цьому потрібно враховувати, що операції, визначені в пунктах 1 – 3 ч.1 ст. 47 названого Закону, є виключно банківськими операціями, здійснювати які в сукупності можуть лише юридичні особи, котрі мають банківську ліцензію.

У свою чергу згідно зі статтями 1, 4 Закону України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» професійною діяльністю на ринку цінних паперів, у тому числі посередницькою, визнається діяльність з випуску та обігу цінних паперів, яку можуть здійснювати юридичні та фізичні особи виключно на підставі ліцензій, що видаються в порядку, встановленому чинним законодавством. Небанківською фінансовою установою є юридична особа, яка

відповідно до законодавства надає одну чи декілька фінансових послуг та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку. Зокрема, до таких установ належать ті, що названі в п. 1 ч.1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Під операціями таких установ слід розуміти ті з них, що здійснюються під час надання фінансових послуг, перелік яких міститься в ст. 4 зазначеного Закону.

Істотне місце у забезпеченні банківської діяльності відіграють й акти безпосередньо Національного банку України, які він видає в межах виконання своєї основної функції. Конституцією України та Законом України «Про Національний банк України» [10] такою функцією визначено забезпечення стабільності грошової одиниці України. З метою її реалізації центральний банк реалізує сукупність інших взаємопов'язаних функцій, які впливають на функціонування банківської системи, серед яких істотне місце посідає функція банківського регулювання й нагляду. Адже її метою, відповідно до ч. 1 ст. 55 даного Закону, виступають безпека та фінансова стабільність банківської системи, захист інтересів вкладників і кредиторів.

У межах своїх повноважень Національний банк здійснює постійний нагляд за дотриманням банками, їх підрозділами, афілійованими та спорідненими особами банків на території України та за кордоном, банківськими групами, представництвами та філіями іноземних банків в Україні, а також іншими юридичними та фізичними особами банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку і економічних нормативів. При цьому НБУ не здійснює перевірок і ревізій фінансово-господарської діяльності зазначених вище суб'єктів. Таким чином реалізується принцип не втручання центробанку у підприємницьку діяльність суб'єктів

господарювання, якими виступають банки. Що й дає підстав говорити про те, що НБУ здійснює банківський нагляд, а не контроль в його класичному розумінні (оскільки банки не є підконтрольними у своїй діяльності центральному банку у розумінні підвідомчого контролю).

Відповідно до статті 56 Закону «Про Національний банк України» НБУ видає нормативно-правові акти з питань, віднесених до його повноважень, які є обов'язковими для органів державної влади і органів місцевого самоврядування, банків, підприємств, організацій та установ незалежно від форм власності, а також для фізичних осіб. Такі акти видаються у формі постанов Правління Національного банку, а також інструкцій, положень, правил, що затверджуються постановами Правління Національного банку.

Латковська Т.А., досліджуючи правову природу центральних банків, пропонує наступне визначення правового акту НБУ – це офіційно оформлений правовий документ волевиявлення Національного банку, здійснюваний в односторонньому порядку з питань законодавчо встановленої компетенції у сфері регулювання грошово-кредитних відносин за допомогою правових норм, а також установа (зміни, припинення) на основі цих норм прав та обов'язків учасників конкретних правовідносин та міри відповідальності за порушення відповідних норм [13, с. 177]. При цьому до правових актів центрбанку вчена включає нормативно-правові акти, інтерпретаційні акти, правозастосовні акти, договірні акти. Доцільно погодитися із такою позицією, однак зазначити, що для суб'єктів банківських правовідносин обов'язковим буде дотримання саме нормативно-правових актів НБУ, як це визначено чинним законодавством. Натомість правозастосовні або договірні акти матимуть обов'язкову юридичну силу для самого центрбанку як ініціатора

таких актів або сторони у відповідних договірних відносинах.

Зрозуміло, що як і будь-які інші підзаконні акти, акти НБУ не можуть суперечити законам України та іншим законодавчим актам України і не мають зворотної сили, крім випадків, коли вони згідно з законом пом'якшують або скасовують відповідальність. Крім того, нормативно-правові акти НБУ, які відповідно до закону є регуляторними актами, мають розроблятися, розглядатися, прийматися та оприлюднюватися з урахуванням вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Наш погляд, такий підхід законодавця, який набув обов'язкового порядку набагато пізніше, ніж був прийнятий сам закон про центрбанк, є свідченням щодо розповсюдження на акти центрбанку загальних принципів нормотворчості, прийнятих в Україні. Крім того, враховуючи істотне значення актів центрбанку для юридичних та фізичних осіб в країні у цілому (достатньо згадати норми щодо обороту готівки, роботи із картками або валютні обмеження), оприлюднення проектів актів НБУ створює реальні підстави, аби мати можливість попередити прийняття завідомо неправомірних норм або таких, що можуть суперечити публічним інтересам чи інтересам банківської системи держави у цілому.

Відповідно до визначених законодавством вимог нормативно-правові акти Національного банку набирають чинності з дня їх офіційного опублікування, якщо більш пізній строк набрання чинності не передбачений у такому акті. При цьому офіційним опублікуванням нормативно-правового акта НБУ вважається перше опублікування його повного тексту в одному з періодичних друкованих видань – «Офіційному віснику України», газетах «Урядовий кур'єр», «Голос України» або перше розміщення на сторінці

Офіційного інтернет-представництва Національного банку України. Як й будь-які інші акти, нормативно-правові акти Національного банку можуть бути оскаржені відповідно до законодавства України [10; 14, с. 38].

Враховуючи характер діяльності центробанку та підходи щодо його нормативно-правових актів, статтею 63 Закону також закріплено обмеження вимог НБУ. Адже центробанк не має права вимагати від банків виконання операцій та інших дій, не передбачених законами України та нормативними актами Національного банку. На наш погляд, саме зазначена норма й визначає місце Національного банку України у процесі дотримання банківського законодавства.

Зазначені обмеження із боку втручання НБУ в діяльність банківських установ можна простежити на прикладі підходів щодо внесення змін до кредитних договорів та договорів вкладу банками, які зазнали істотних змін. Якщо раніше банки могли вносити зміни щодо ставок кредитних договорів, посилаючись на зміни економічних нормативів та ставок з боку Національного банку України, то із 10 січня 2009 року така ситуація змінилася. Це відбулося внаслідок прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони банкам змінювати умови договору банківського вкладу та кредитного договору в односторонньому порядку» від 12.12.2008 р. № 661-IV [15]. Ним було внесено відповідні зміни до Цивільного кодексу України (ст. 1056-1), а також до Закону України «Про банки і банківську діяльність». Стаття 55 останнього була доповнена частиною четвертою, згідно з якою банкам було заборонено в односторонньому порядку змінювати умови укладених з клієнтами договорів, зокрема, збільшувати розмір процентної ставки за кредитними договорами або зменшувати її розмір за договорами банківського вкладу (крім вкладу на

вимогу), за винятком випадків, встановлених законом.

У цьому контексті у постанові «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин» від 30.03.2012 р. № 5 (зі змінами від 07.02.2014 р.) Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ [16] було зазначено, що всі рішення банку в будь-якій формі (постанова, рішення, інформаційний лист) щодо підвищення процентної ставки в односторонньому порядку є неправомірними лише з 10 січня 2009 року. Зазначений підхід базувався як на закріпленому Конституцією України принципі незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів (частина перша статті 58), так і на Рішенні Конституційного Суду України від 9 лютого 1999 р. № 1-рп/99 у справі про зворотню дію в часі законів та інших нормативно-правових актів.

Разом із тим, при вирішенні питання щодо правомірності підвищення банком чи іншою фінансовою установою процентної ставки суди також повинні розрізняти умови кредитного договору, які встановлюють односторонню зміну умов договору, від умов договору, що встановлюють погоджену сторонами процедуру зміни договору шляхом прийняття позичальником пропозиції кредитора про зміну умов договору відповідно до вимог статей 641 – 642 ЦК або в порядку, визначеному частиною шостою статті 1056-1 ЦК. Наприклад, не є односторонньою зміною умов договору та не суперечить статті 1056-1 ЦК зміна розміру фіксованої процентної ставки залежно від зміни обставин кредитного ризику (неукладення договору страхування, припинення договору застави/іпотеки тощо), якщо в кредитному договорі визначено обставини, за якими застосовується інша фіксована процентна ставка, та її розмір. При підвищенні процентної ставки з'ясуванню підля-

гають визначена договором процедура підвищення процентної ставки (лише повідомлення позичальника чи підписання додаткової угоди тощо); дії позичальника щодо прийняття пропозиції кредитора тощо.

Також у згадуваній вище постанові Пленуму наголошувалося, що при вирішенні спорів щодо розірвання кредитного договору з посиланням, зокрема, на світову фінансову кризу чи інші суттєві обставини суд має враховувати положення частини другої статті 652 ЦК і виходити з того, що закон пов'язує можливість розірвання договору безпосередньо не з наявністю істотної зміни обставин, а з наявністю одночасно чотирьох умов, визначених частиною другою цієї статті, при істотній зміні обставин.

Істотне місце у даній постанові відводилося й проблемам розв'язання спорів, пов'язаних зі зміною валютного курсу по кредитних договорах. У п. 16 постанови визначалося, що саме по собі зростання/коливання курсу іноземної валюти не є достатньою підставою для розірвання кредитного договору на підставі статті 652 ЦК, оскільки зазначене стосується обох сторін договору й позичальник при належній завбачливості міг, виходячи з динаміки зміни курсів валют із моменту введення в обіг національної валюти та її девальвації, передбачити в момент укладення договору можливість зміни курсу гривні України до іноземної валюти, а також можливість отримання кредиту в національній валюті.

При цьому суди повинні з'ясувати виконання банками чи іншими фінансовими установами положення статей 11, 18, 21 Закону України «Про захист прав споживачів», а також пункту 3.8 Правил надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту, затверджених постановою Правління Національного банку України від 10 травня 2007 року № 168 (щодо договорів, укладених після

набрання постановою чинності), де передбачено обов'язок банків у разі надання кредиту в іноземній валюті під час укладення кредитного договору попередити споживача, що валютні ризики під час виконання зобов'язань за цим договором несе споживач. При розгляді таких справ суди повинні враховувати, зокрема, висновки, викладені у Рішенні Конституційного Суду України від 10 листопада 2011 року № 15-рп/2011 (справа про захист прав споживачів кредитних послуг).

Використання даних рекомендацій мало істотне значення у процесі розв'язання спорів, що виникали із порушення норм банківського законодавства (зокрема, у частині виконання кредитних договорів та договорів вкладу). При цьому ініціаторами спорів виступали й кредитори, і банківські установи (якщо мова йшла про кредитні договори). Можливість застосування одноманітних підходів у процесі розв'язання таких спорів із боку судів створила підстави не лише для якісного розв'язання таких спорів різними інстанціями, але й сприяла в цілому скороченню порушень виконання умов кредитних договорів усіма їх учасниками. Водночас нині залишаються такими, що потребують подальших узагальнень на рівні судової практики питання розв'язання конфліктів у банківській сфері, що стосуються валютних ставок, здійснення валютних операцій, повернення банківських рахунків тощо.

Усі ці спірні питання, викликані переважно економічними та фінансовими труднощами, з якими зіткнулася країна протягом останніх років, свідчать про певні явища об'єктивного та суб'єктивного характеру. Зокрема, це стосується удосконалення якості банківського законодавства, у першу чергу – необхідності прийняття закону про валютні відносини та валютний контроль. А також якісного підзаконного масиву, що видається Національним банком України та має забезпечу-

вати якісний правовий інструментарій для застосування положень, визначених Цивільним кодексом України та нормами спеціальних законів у частині здійснення банківської діяльності. Крім того, враховуючи кількість справ, пов'язаних із розглядом судами різних ланок та юрисдикцій спорів стосовно банківських операцій, що мають тен-

денцію до зростання, нагальним є прийняття узагальнень та роз'яснень з боку вищих судових інстанцій. ♦

Список використаних джерел

1. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк, Л. К. Воронова, І. Б. Заверуха [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 472 с.
2. Орлюк О. П. Банківське право : навч. посібник / О. П. Орлюк ; [2-ге вид., доп. і перероб.] – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 389 с.
3. Орлюк О. П. Теоретичні питання банківського права і банківського законодавства : монографія / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 104 с.
4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / за заг. ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2008. – 576 с.
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» : Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. С. Стельмаха. – К. : Ін Юре, 2006. – 520 с.
6. Карманов Є. В. Банківське право України : навч. посібник / Є. В. Карманов. – Харків, 2000. – 464 с.
7. Ващенко Ю. В. Банківське право : навч. посібник / Ю. В. Ващенко. – К. : ЦЛН, 2006. – 344 с.
8. Гетманцев Д. О. Банківське право України : навч. посібник / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна. – К. : ЦНЛ, 2007. – 360 с.
9. Закон України «Про банки і банківську діяльність» в редакції від 7.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами) – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
10. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV (зі змінами) – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
11. Правова доктрина України : у 5 т. Т. 2. Публічно-правова доктрина України / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка. – Х. : Право, 2013. – 864 с.
12. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності» від 25.04.2003 р. № 3 – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03>
13. Латковська Т. А. Фінансово-правові питання формування центральних та державних банків в Україні, країнах центральноєвропейської та англосаксонської систем права : монографія / Т. А. Латковська. – Одеса : Юрид. л-ра, 2007. – 280 с.
14. Міщенко В. І. Центральні банки : організаційно-правові засади / В. І. Міщенко, В. Л. Кротюк. – К. : Знання, 2004. – 372 с.

15. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони банкам змінювати умови договору банківського вкладу та кредитного договору в односторонньому порядку» від 12.12.2008 р. № 661-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 15, ст. 190.
16. Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику застосування судами законодавства при вирішенні спорів, що виникають із кредитних правовідносин» від 30.03.2012 р. № 5 (зі змінами, внесеними постановою № 7 від 07.02.2014 р.) – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12>

Надійшла до редакції 24.06.2014 року

Куровский С. К вопросу о влиянии банковского законодательства и судебной практики на банковскую деятельность в Украине. В статье рассматриваются вопросы комплексного характера банковского законодательства, его влияния на формирование банковского права как комплексной отрасли права. Исследуются положения теории банковского права и нормы банковского законодательства Украины в части определения особенностей регулирования банковской деятельности. Определяются черты банковского законодательства и место нормативно-правовых актов Национального банка Украины в системе банковского законодательства. Исследуется значение судебной практики в части регулирования банковской деятельности.

Ключевые слова: банковское законодательство, банковское право, Национальный банк Украины, судебная практика.

Kurowski S. On the effect of the banking legislation and judicial practice on banking activities in Ukraine. This article examines the complex nature of banking legislation, its impact on the formation of the banking law as a complex area of law. We study the theory of banking law and regulations of the banking legislation of Ukraine in terms of determining the features of banking regulation. Defining feature of the banking legislation and the place of legal acts of the National Bank of Ukraine in the system of banking legislation. Essential place in the management of banking relationship holds National Bank of Ukraine, because in his work implemented function as a regulator of banking, drafter, and the supervisory authority. For business banking relationships will be compulsory compliance of normative acts of the National Bank of Ukraine. Instead, enforcement and contractual acts of the NBU are legally binding for the central bank as the initiator of such acts or parties in the relevant contractual relations. Emphasized systemic banking legislation. Explores the importance of judicial practice in the regulation of banking activities. We analyze the jurisprudence in dealing with disputes concerning breach of performance of credit agreements and deposit agreement. The conclusion on how to improve banking legislation and the need for further generalization of judicial practice in dealing with disputes in violation of banking legislation.

Keywords: banking law, banking law, the National Bank of Ukraine, the judicial practice.